

MAŽMENINĖS PREKYBOS ALKOHOLINIAIS GĖRIMAIS REGULIAVIMAS – EUROPOS ŠALIŲ PRAKTIKA

Vertinimo vadovas: Raimonda Janonienė

Atsakingas vykdytojas: Gediminas Guntarskis

Vertinimo laikotarpis: 2017 m.

Pagrindimas. Vertinimas atliktas vadovaujantis Higienos instituto 2017 m. veiklos planu (8.10 priemonė), patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. V– 293. Alkoholio vartojimo mažinimas tapo ypač aktuali ir plačiai viešojoje erdvėje aptariama tema dėl ženkliai išaugusio alkoholio vartojimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje iškeltas tikslas iki 2020 metų alkoholio suvartojimą, tenkantį vienam šalies gyventojui, vyresniam nei 15 metų, sumažinti iki 12,4 l grynojo alkoholio per metus. Siekiant šio tikslo, numatyta įgyvendinti įvairias priemones, nukreiptas į griežtesnį prekybos alkoholiu laiko ir pardavimo vietų ribojimą, alkoholio pasiūlos ir paklausos mažinimą.

Vertinimo tikslas – surinkti ir apibendrinti informaciją apie Europos šalyse taikomą mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais reguliavimo praktiką.

Vertinimo metodai. Vertinant alkoholio mažmeninės prekybos reglamentavimo Europos šalyse praktiką, atlikta Europos Sąjungos šalių bei Norvegijos ir Islandijos atsakingų institucijų atstovų anketinė apklausa. Duomenims rinkti naudotas Higienos instituto specialistų sukurtas elektroninis klausimynas, kuriuo buvo siekiama išsiaiškinti ar šalyje yra alkoholio mažmeninės prekybos monopolis, ar leidžiama alkoholiu prekiauti maisto prekių parduotuvėse ar tik specializuotose parduotuvėse, skirtose prekiauti tik alkoholiu, ar yra leidžiama prekyba alkoholiu internetu, ar yra nustatyti prekybos alkoholiu vietos, atstumo, darbo laiko ribojimai ir, ar yra nustatyti specialūs reikalavimai patalpoms ir personalui, prekiaujančiam alkoholiu. Europos šalių apklausa vykdyta 2017 m. lapkričio mėn.

Rezultatai. Iš viso atsakymus į klausimus pateikė 21 respondentas iš skirtingų Europos valstybių. Apklausoje nedalyvavo Norvegija, Estija, Italija, Austrija, Bulgarija, Portugalija, Slovėnija ir Prancūzija. Tik 3 šalių (Islandijos, Suomijos ir Švedijos) respondentai nurodė, kad jų valstybėse veikia valstybės/savivaldybės lygmens alkoholio monopolis. Šiose šalyse galioja skirtingi apribojimai alkoholinių gėrimų, kurie parduodami tik specializuotose parduotuvėse, mažiausiam stiprumui (nuo 1,25 % alk. tūrio Švedijoje iki 4,7 % alk. tūrio Suomijoje). Suomijoje papildomai monopolizuotas 2,8-4,7 % alk. tūrio distiliuoto alkoholio pardavimas. Iš 21 respondento, 16 nurodė, kad jų valstybėje teisiniai reikalavimai įpareigoja turėti licenciją prekybai alkoholiu. Tik Islandijoje ir Švedijoje įstatymai draudžia prekybą alkoholiniais gėrimais maisto prekių parduotuvėse bei prekybos centruose. Visose šalyse taikomi mažmeninės prekybos alkoholiu laiko ribojimai. Apklausoje duomenimis, Airijoje, Islandijoje ir Suomijoje alkoholinių gėrimų pardavimas draudžiamas valstybinių švenčių dienomis (pvz. Šv. Velykos, Šv. Kalėdos), o Suomijoje bei Švedijoje – ir sekmadieniais. Apribojimai parduotuvių, parduodančių alkoholinius gėrimus, atstumui nuo visuomeninės paskirties pastatų ar vietovių, bei tokių parduotuvių tankiui teritorijoje

buvo paminėti 6 valstybių respondentų atsakymuose. 15-oje iš 21 valstybės, prekyba alkoholiniais gėrimais internete yra leidžiama. Alkoholio pardavimą internetu draudžia Kipro, Suomijos, Latvijos, Lenkijos, Graikijos ir Kroatijos įstatymai. Beveik pusė apklaustųjų nurodė, kad jų šalyje yra taikomi specifiniai reikalavimai alkoholinių gėrimų pardavimo vietoms. 6 šalių respondentai nurodė, kad šiuo metu jų šalyse įgyvendinamos griežtesnės alkoholinių gėrimų prieinamumo nepilnamečiams ribojimo priemonės.

Išvados.

1. Visose apklausoje dalyvavusiose šalyse (n=21) mažmeninė prekyba alkoholiniais gėrimais yra reguliuojama, įvedant reikalavimus turėti mažmeninės prekybos alkoholiu licenciją, nustatant laiką ir dienas, kada prekyba alkoholiu draudžiama, nustatant amžių nuo kurio galima parduoti alkoholinius gėrimus. Daugumoje šalių mažmeninė prekyba alkoholiu reguliuojama nustatant prekybos vietų tankio bei atstumo iki tam tikrų objektų reikalavimus. Didžiausi mažmeninės prekybos alkoholiu suvaržymai yra taikomi šalyse, kuriose veikia prekybos alkoholiu monopoliai: Švedijoje, Islandijoje, Suomijoje. Išsamesnės informacijos apie reikalavimus patalpoms, kuriose prekiaujama alkoholiu ar kriterijus, kuriais vadovaujantis nustatomas prekybos alkoholiu vietų skaičius, apklausoje dalyvavę respondentai nepateikė.

Daugiau informacijos Jums gali suteikti Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Technologijų vertinimo skyriaus vadovė Raimonda Janonienė, tel. (8 5) 262 8513, el. p. raimonda.janoniene@hi.lt